

השמטת חנוכה מהמשנה

לע"נ הרב נריה שיום הפטירה שלו הוא י"ט כסלו

המרכז האקדמי לב

מרכז המחקר והחינוך

א'

טעמי המנהגים (עמ' ססה)

טעם שנס הנוכה לא נזכר כלל במשנה, לפי שרכנו מסדר המשנה היה מזרע דוד המלך ע"ה, ונס הנוכה נעשה על ידי בית ההשמונאים, שתפסו המלוכה ולא היו מזרע דוד, וזה הרע לרכינו הקדוש, ובכתבו המשנה על פי רוח הקודש נשמט הנס מהיכורו [התם סופר].

ג'

רמב"ם חנוכה, פ"ג

וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני.

ה'

אגרת רב ש"ג

הוא שביעי להלל, מזרע המלוכה מצד אמו של הלל, משפטיה בן אביטל אישת דוד המלך.

ו'

ירושלמי כלאיים פ"ט ה"ג

רבי הוה ענוון סגין והוה אמר... אין סליק רב הונא ריש גלותא להכא אנא מותיב ליה לעיל מיניי, דהוא מן יהודה ואנא מבנימן דהוא מן דכריא ואנא מן נוקבתא.

ז'

כתוב' סב:

רבי אתי משפטיה בן אביטל.

ח'

דבה"י א', ג

(א) ואלה היו בני דויד אשר נולד לו בחברון... (ג) החמישי שפטיה לאביטל הששי יתרעם לעגלה אשתו: (ה) ואלה נולדו לו בירושלים שמעא ושובב ונתן ושלמה ארבעה לבת שוע בת עמיאל:

ט'

רמב"ם פה"מ פ' חלק

שאין מלך לישראל אלא מבית דוד ומזרע שלמה בלבד.

יוסף צבי רימון

ב'

רמב"ן ברא' מ"ט י

וזה היה עונש החשמונאים שמלכו בבית שני, כי היו חסירי עליון, ואלמלא הם נשתכחו התורה והמצות מישראל, ואף על פי כן נענשו עונש גדול, כי ארבעת בני חשמונאי הזקן החסידים המולכים זה אחר זה עם כל גבורתם והצלחתם נפלו ביד אויביהם בחרב. והגיע העונש בסוף למה שאמרו רז"ל (ב"ב ג ב) כל מאן דאמר מבית חשמונאי קאתינא עבדא הוא, שנכרתו כלם בעון הזה. ואף על פי שהיה בזרע שמעון עונש מן הצדוקים, אבל כל זרע מתתיה חשמונאי הצדיק לא עברו אלא בעבור זה שמלכו ולא היו מזרע יהודה ומבית דוד, והסירו השבט והמחוקק לגמרי, והיה עונשם מזה כנגד מדה, שהמשיל הקדוש ברוך הוא עליהם את עבדיהם והם הכריתום:

ד'

מהר"ל גור אריה

ועוד אני תמה על השואלים דבר זה, וכי מוכרח הוי שיהיה דבר זה לעולם בתמידות? וכי לא הוסר השבט מיהודה בימי שאול... או כל מלכי בית חשמונאי היו מיהודה? ... אבל פירוש הכתוב שלא יוסר השבט מיהודה שיהיו כמו שאר השבטים נחשבים, וזה לא יוסר ממנו, שאם הוסר לפי שעה וחזר אליו, אין זה הסרה כלל...

ו'

רמב"ם פה"מ, מנחות פ"ד

המשנה לא קבעה למצוות אלו דברים מיוחדים הכוללים את כל משפטיהם כדי לפרשם. וטעם הדבר לדעתי, פרסומן בזמן חיבור המשנה, שהם היו דברים מפורסמים, רגילים אצל ההמונים והיהודים, לא נעלם עניינים מאף אחד, ולפיכך לא היה מקום לדעתו לדבר בהם, כשם שלא קבע סדור תפילה, כלומר נוסחה וסדר מנוי שלית ציבור מחמת פרסומו של דבר.

יא'

חתי"ס גטין עה.

ואל תתמה, שהרי בשום מקום במשנה לא נזכר שיניח אדם תפילין... ולא תנו חייב אדם להדליק נר חנוכה... אלא רגילים היו בכך ולא הזכיר.